Ebben a dokumentumban találod a **Fogalmazás** téma elméleti tananyagát. Az elméleti tananyagot videókon is elmagyarázzuk neked, de itt írásban is összefoglaltuk a legfontosabb tudnivalókat.

A képernyőn is olvashatod, de ha úgy kényelmesebb, akkor töltsd le és nyomtasd ki a tananyagot!

Jó tanulást kívánunk!

A dokumentum az eTalonSchool Fejlesztő és Tehetséggondozó Egyesület szellemi tulajdonát képezi. Ennek bármilyen formában való sokszorosítása, bármilyen csatornán való jogosulatlan továbbítása, az egésznek vagy bármely részletének bármilyen formában való újra felhasználása tilos az eTalonSchool Fejlesztő és Tehetséggondozó Egyesület kifejezett írásos engedélye nélkül.

FOGALMAZÁS SEGÉDLET 6.

Nagyon fontos, hogy szárnyalhat a fantáziád (adódnak kivételek) nem kell igaz dolgokat írnod! Megfogalmazhatsz olyat is, ami nem történt meg és nem is történhet meg!

A cím:
Mindig írj címet, kivéve, ha a feladat tiltja, vagy a feladatban megadják a címet, illetve nem tudsz címet írni, mert a bevezetés meg van írva, ezt kell folytatnod, és nincsen kihagyva hely a címnek.
A cím akkor jó, ha:

1. felkelti a figyelmet, pl.: sejtelmes vagy vicces cím
2. összefoglalja a leírtakat, pl: Az ősz

Tippek, ötletek:
Színesítsd a fogalmazásodat!

- Jó címmel
- Adj neveket a szereplőidnek! Lehetsz te a főszereplő.
- Írj bele párbeszédet (kivéve, ha leírást, vagy olyan elbeszélő fogalmazást kér, amiben tiltja a párbeszédet)
- Egy fogalmazás feladat, mikor nem tudsz címet adni, a bevezetés meg van írva, és azt kell folytatni, és nem lehet párbeszédet sem írni a fogalmazásba.

Egy fogalmazás feladat, mikor nem tudsz címet adni, a bevezetés meg van írva, és azt kell folytatni, és nem lehet párbeszédet sem írni a fogalmazásba:

Folytasd **8–10 mondattal** a történetet, amelynek első mondatait megadtuk!

– Ügyelj arra, hogy elbeszélésed nyelvi és tartalmi szempontból **logikusan kapcsolódjon** a kezdőmondatokhoz!
– Kerek, lezárt fogalmazásodban **ne legyen párbeszéd**!
– **Ha a fogalmazásod 4 mondatnál rövidebb, akkor az nem értékelhető.**
Ha a fogalmazásod 8 mondatnál rövidebb, az jelentős pontlevonással jár.

Ködös, őszi este volt. Nagyon izgatottak voltunk, mert még sosem hívtunk meg ilyen sok embert. Nem gondoltuk azonban, hogy erre a születésnapra azért fogunk örökké emlékezni, mert ekkor nevettünk és rémüldöztünk a legtöbbet.

.....

Szófordulatok az izgalmas fogalmazáshoz:

- ✓ Egyszer volt, hol nem volt…
- ✓ Azt hittem, hogy káprázik a szemem…
- ✓ Nem hittem a szememnek…
- ✓ Egy napon aztán…
- ✓ Arra ébredtem…
- ✓ Az jutott eszembe…
- ✓ Nagy izgalommal (várta, nyitotta ki, stb.)…
- ✓ Amikor senki nem számított rá, akkor…
- ✓ Ezt az élményt soha nem fogom elfelejteni…
- ✓ Boldogan tért haza a sok csodálatos élmény után…
- ✓ Nyugodtan hajtotta le a fejét este a párnára…
- ✓ Boldogan tért nyugovóra…

Típusfeladatok:

1. Leírás

Írj egy 8–10 mondatos **leírást,** amely a megadott mondattal kezdődik!

A király büszkén nézett ki palotája ablakából a városra. .....

- Nem lehet benne párbeszéd.
- Sok jelzős szerkezetet kell a fogalmazásodba írni a témának megfelelően.

A ***bevezetésben*** írj 1-2 mondatot a szemlélőről (akinek a szemén, élményén keresztül történik a leírás), illetve a leírandó tájról, emberről, tárgyról egyben rátekintve.
Például ezt a fogalmazást folytatva:
Már 10 éve, hogy a trónon ül, de még soha nem volt ideje rácsodálkozni milyen hatalmas, színes és nyüzsgő birodalmának ez a gyöngyszeme.

A ***tárgyalásban*** „közelíts rá" egyes részletekre, fejtsd ki a bevezetőben összefoglalt tulajdonságokat, jelzőket, támaszd alá részletekkel azt, amit ott állítottál!
Innen a magasból látta a piac milliószínű kavalkádját, az embertömeget, ami megáradt folyóként hömpölygött.

- ✓ A jelzős szerkezetek mellett használj hasonlatokat, metaforákat, megszemélyesítést!

Néhány példa és segítség:

- ✓ Ne azt írd mindig, hogy: van, fekszik, elterül, áll. Használhatsz az alábbi szavak közül is: *alig látszik, árválkodik, magasodik, szomorkodik, terpeszkedik, borzol (pl. szél), partra lök, mennydörgés megrázta a hajót, a földet, kering, kóválygyog, kúszik, feketéllik, terebélyesedik, ég felé meredezik, stb.*

- ✓ Ne csak azt, hogy: szép, csúnya, gyönyörű. Használd a következő szavakat is: *félelmetes, lélegzetelállító, sötétbarna, szürke, sűrű, fenyegető, csillámló, gyöngyöző, vad, tajtékzó, hideg, jeges, árnyas, napsütötte, tarkálló, zöldellő, mosolygós, tűzpiros, sugárzó, stb.*
- ✓ Használjál sok rokonértelmű szót, keress szinonimákat!

Hasznos, a leírást színesítő szófordulatok:

- ✓ szikrázóan sütött a nap
- ✓ telihold világította be a tájat
- ✓ hegyek meredeztek az ég felé
- ✓ millió virág tarkállott a réten
- ✓ rózsabimbók nyújtogatták fejüket a napfény felé
- ✓ fák hajlongtak a nyári szélben… a zord őszi szélben.

A ***befejezésben*** térj megint vissza az elbeszélőhöz, fogalmazd meg az érzéseit, vagy mondj saját véleményt a leírt dologról.
A király úgy érezte, jobb uralkodóként ül már vissza a trónszékébe, most már nem csak a birodalmát látta, hanem a benne élő embereket is.

2. Elbeszélés előre megadott szavak alapján

Írj 8-10 mondatos történetet, amelyben tetszőleges helyen szerepelnek a megadott szavak**: kaland, szakadék, villanás, kiderül, tikkasztó**!
A megadott szavak sorrendjét megváltoztathatod és toldalékolhatod is őket.
Adj címet a fogalmazásodnak!

A megadott szavakat próbáld meg elképzelni valamilyen szituációban, amibe be lehetne Itt igazán elengedheted a fantáziádat, ne legyen sablonos, unalmas a fogalmazásod! Találj ki hozzá minél izgalmasabb történetet!

- Ügyelj rá, hogy egyetlen megadott szót se felejts ki, de ne is legyen erőltetett a szövegben való elhelyezésük.
- A már beírt szavakat húzd ki a felsorolásból!
- Ha nem tiltja az instrukció, párbeszédet is írhatsz, de akkor tanuld meg, és alkalmazd a párbeszéd formai és helyesírási szabályait!

A „mondta, kérdezte, felelte” stb. narráció előtt sosem teszünk pontot (csak kérdőjelet vagy felkiáltójelet). A narráció mindig kisbetűvel kezdődik. Figyeld meg a gondolatjelek helyét is!

– Gyere ide! – mondta Sári.
– Idejössz? – kérdezte Sári.
– Nem tudom – felelte Peti.
– Mi ez?! – kiáltott fel Peti.

3. **Levél** *(Nagyon ritkán szerepelt a felvételikben, de azért számíts erre is!)*

- Baráti
- Hivatalos
- Elektronikus (e-mail)

Te írod a levelet először:

- ✓ Mesélj te, majd kérdezz vissza, a sok kérdés feldobja a leveled.
- ✓ Ne csak visszakérdezz, hanem tegyél fel más típusú kérdéseket is! Érdeklődj!
- ✓ Mesélj izgalmas történetet, amik veled történtek!
- ✓ Azért írom neked ezt a levelet, mert:
- ✓ Már nagyon hiányzol, ezért szeretném tudni, hogy hogy vagy…

Válaszolsz:

- ✓ Nagyon örültem, amikor megérkezett a levél…
- ✓ Izgatottan nyitottam ki…
- ✓ Jó újra hallani rólad!
- ✓ Már alig vártam a leveled!

Vége:

- ✓ Várom a válaszod…
- ✓ Remélem, gyorsan válaszolsz nekem…
- ✓ Várom mielőbbi válaszod…
- ✓ Mesélj te is…

FOGALMAZÁS PONTOZÁSA

3 pont: TARTALOM

- **3 pont** adható, ha – a szöveg eredeti, ötletes, gondolatgazdag, a megadott mondatok szervesen épülnek a szövegbe; – a fogalmazás alapötletét részletesen kidolgozza, és a szöveg mentes az önellentmondástól, lényegi elemek jól értelmezhetők legyenek; – megfelel az aktuálisan előírt szövegtípus tartalmi követelményeinek.
- **2 pont** adható, ha – a szöveg ötletes, ám az alapgondolat nem kellően kidolgozott, nem értelmezhető elem van benne, vagy kisebb önellentmondás; – a megadott mondatok nem illeszkednek kellő mértékben a gondolatsorhoz; – megfelel az aktuálisan előírt szövegtípus tartalmi követelményeinek.
- **1 pont** adható, ha – az alapötlet kidolgozatlan, lényegi elemek megmagyarázatlanul maradnak, vagy a szöveg egészét meghatározó önellentmondás van benne; – szegényes, szokványos gondolatsor, de tartalma a kijelölt témáról szól; – az adott mondatok alig illeszkednek a gondolatsorhoz, de érezhetően megfelel az aktuálisan előírt szövegtípus tartalmi követelményeinek.
- **0 pont**, ha – a megadott mondatokhoz egyáltalán nem kapcsolódik a gondolatsor; – az elbeszélés az önellentmondások és értelmezhetetlen elemek miatt nem érthető; – nem felel meg az aktuálisan előírt szövegtípus tartalmi követelményeinek.

2 pont: SZÖVEG SZERKEZETE

- **2 pont** adható, ha – a szöveg kerek, egész, lezárt; – formailag is tagolt (bevezetés, tárgyalás, befejezés), a bekezdések jelöltek; – logikusan és arányosan szerkesztett; – eléri a megadott terjedelmet; – megfelelően alkalmazza a szövegkohézió eszközeit, a mondatok, gondolatok logikusan kapcsolódnak egymáshoz;
- **1 pont** adható, ha a fenti szempontok közül egy nem érvényesül maradéktalanul.
- **0 pont**, ha a szövegben a 2 pont feltételei közül egynél több szempont nem érvényesül maradéktalanul.

2 pont: NYELVHELYESSÉG, STÍLUS:

- **2 pont** adható, ha a szöveg terjedelme eléri a nyolc mondatot, és – stílusa, szóhasználata megfelel a témának, a köznyelvi normának, és – gazdag szókincsű, és – gördülékenyen, választékosan szerkesztett mondatokat tartalmaz, és – maximum 1 nyelvhelyességi hibát tartalmaz, például helytelen szóhasználatot, indokolatlan igeidőváltást, hibás mondatbeli egyeztetést, nem megfelelő szórendet.
- **1 pont** adható, ha a szöveg terjedelme eléri a nyolc mondatot, és – maximum 2 nyelvhelyességi hibát tartalmaz, és változatos szókincsű, mondatfűzésű, a köznyelvi normának megfelelő szóhasználatú. Vagy – maximum 1 nyelvhelyességi hibát tartalmaz, ám a 2 pont kritériumai közül valamelyiknek nem felel meg.
- **0 pont**, ha a szöveg – kettőnél több nyelvhelyességi hibát tartalmaz; vagy – 1 nyelvhelyességi hibát tartalmaz, ám a 2 pont kritériumai közül legalább kettőnek nem felel meg, vagy – a szöveg terjedelme nem éri el a 8 mondatot.

2 pont: HELYESÍRÁS:

- **2 pont**, ha a szövegben legfeljebb 2 központozási hiba van és eléri a terjedelem a 8 mondatot (javítjuk, de nem vesszük figyelembe az összetett mondatok központozási hibáit).
- **1 pont**, ha a szövegben az alábbiak közül valamelyik megvalósul: egy hiba a közhasználatú szavak egybeírásának terén vagy egy hiba a magánhangzó hosszúságának tévesztésénél vagy egy elválasztási hiba vagy egy mondatkezdő nagybetű tévesztése vagy egy-két ékezet hiánya vagy egy betűtévesztés vagy betűcsere és az előbbiekben ismertetett hibatípusok mellett legfeljebb 3–5 központozási hiba (javítjuk, de nem vesszük figyelembe az összetett mondatok központozási hibáit). El kell érni a 8 mondat terjedelmet!
- **0 pont**, ha a szövegben az alábbiak közül valamelyik hibatípus megvalósul: igekötős igék, névutós főnevek egybeírása, j-ly, tagadószók egybeírása egy másik szóval, mássalhangzó-hosszúság tévesztése, tulajdonnév kezdőbetűjének, írásban nem jelölt hasonulásnak a tévesztése, illetve ha az 1 pont kritériumánál leírt hibatípusok esetében egynél több hiba található típusonként a szövegalkotásban, vagy ötnél több központozási hiba figyelhető meg a fogalmazásban (javítjuk, de nem vesszük figyelembe az összetett mondatok központozási hibáit). Vagy – a szöveg terjedelme nem éri el a 8 mondatot.

1 pont: KÜLALAK, ÍRÁSKÉP

- **1 pont** adható, ha a dolgozat külalakja rendezett, áttekinthető, a javítások egyértelműek és esztétikusak, az írás könnyen, jól olvasható, a betűképek egyértelműen azonosíthatók, az ékezethasználat egyértelmű, nem használja a kereten túli („margón kívüli") területet, és a szöveg terjedelme eléri a 4 mondatot.
- **Nem jár pont**, ha az írás jellemzően olvashatatlan vagy félreérthető az ékezethasználat, a dolgozat képe rendezetlen, a javítások félreérthetőek, zavarosak, nem esztétikusak, elválasztás helyett indokolatlanul ír a pontsoron túli („margón kívüli") területre, vagy ha a szöveg terjedelme nem éri el a 4 mondatot.

A 8 mondatot el nem érő fogalmazás maximum 5 pontot ér.